

תיאור קורסים בחוג לבריאות נפש קהילתית לשנה"ל תשפ"ד

נכון לתאריך 16.8.2023

קורסי חובה ואחקר שנה א'

חובה: 01k285.4103 פסיכופתולוגיה, פרופ' ערד קודש, סמסטר א', יום ד', 12:00-14:00

קורס חובה שנה א'

הקורס יציג עקרונות וערכים בסיסיים המנחים את העיסוק בשאלות אבחנתיות, וכן מספר גישות טיפוליות המסייעות להסביר אתיולוגיה של הפרעות נפשיות-חברתיות והתפתחות אב-נורמאלית. במהלך הקורס יוצגו חלק גדול מההפרעות הפסיכיאטריות תוך תיאור המאפיינים האפידמיולוגיים שלהן, התיאור הקליני של ההפרעה, דיון לגבי האטיולוגיות שבבסיס ההפרעות והגישות הטיפוליות המתאימות.

חובות הקורס: בחינה

חובה: 01k285.4109 מיומנויות בנית קשר ותקשורת א', ד"ר אנואר חטיב, סמסטר א', יום ד',

14:00-16:00

חובה: 02k285.4109 מיומנויות בנית קשר ותקשורת א', ד"ר שירה ברזילי, סמסטר א', יום ד',

14:00-16:00

חובה: 01k285.4110 מיומנויות בנית קשר ותקשורת ב', ד"ר אנואר חטיב, סמסטר ב', יום ד',

14:00-16:00

חובה: 02k285.4110 מיומנויות בנית קשר ותקשורת ב', ד"ר שירה ברזילי, סמסטר ב', יום ד',

14:00-16:00

הקורס הינו קורס חובה שנתי לחלק מהסטודנטים בשנה א' (חלוקה לפי קבוצות תתפרסם ביום האוריינטציה) מוקד העשייה המקצועית בתחום השיקום בבריאות הנפש בשנים האחרונות הוא קידום תהליכי שיקום, העצמה והחלמה של מתמודדים עם הפרעות נפשיות הנדרשים וסיוע בשילובם האמיתי בחיים הרגילים בקהילה ושיפור איכות חייהם. תהליכים אלה כרוכים ביצירת מערכת יחסים מקצועית/תרפויטית בין המתמודד לאיש השיקום (היועץ) שמושגת על ערכים ועקרונות של: קבלה/כבוד, תקווה, הגדרה עצמית, שוויוניות, שותפות ומעורבות, ביסוס על כוחות, מטרתיות, לקיחת אחריות, מעורבות רגשית מבוקרת, מתן תמיכה ומיומנויות תקשורת יעילה הממוקדת באדם ובצרכיו. יישום ערכים, עקרונות ומיומנויות אלה באופן מקצועי דורש שילוב של לימוד תיאורטי, לימוד התנסותי במפגש עם מתמודדים במסגרת שיקום ולימוד "העצמי" (פיתוח הכרה ומודעות

לתפיסות האישיות, ליכולות, לכוחות, לקשיים, לתגובות האישיות של איש המקצוע למתמודד מולו - לאמירותיו והתנהגויותיו (השונות). מטרת הקורס היא לימוד, ישום והפנמה של הערכים והמיומנויות באמצעות תהליכי למידה תיאורטיים, לימוד "העצמי" ולימוד התנסותי שלשעתיים שבועיות במהלך כל סמסטר ב' באחת ממסגרות השיקום בהן יתנסה הלומד הלכה למעשה בישום התכנים הנלמדים בכתה במפגש עם מתמודד/ים. כל זה, במטרה לבחון כיצד ערכיהם, אמונותיהם ותפיסותיהם האישיות של הלומדים, כמו גם אפיונים תרבותיים וקהילתיים מגוונים משפיעים על מערכות היחסים הנוצרות עם המתמודדים, על תוצרי התערבויותיהם המקצועיות ועל יחסה של החברה לנפגעי הנפש.

חובות הקורס: עבודה בסוף סמסטר א' ובחינה בסוף סמסטר ב'

חובה: 01k285.4300 מ'אנ'ו'ת ראי'ן והת'צ'רות, פרופ' עמית באומל, סמסטר א', יום ד',

14:00-16:00

הקורס הינו קורס חובה לחלק מן הסטודנטים בשנה א' (רשימת שמות תחולק ביום האוריינטציה) מפגש עם לקוח בבריאות הנפש דורש כישורים של ראי'ן (הקשבה לצורך הבנת הלקוח ואיסוף מידע) והתערבות (הסבר, פרשנות, עימות וכד'). כישורים אלה דורשים מיומנויות כגון יצירת מרחב טיפולי, הכלה, התמודדות עם התנגדויות, שיקופים וכן יכולת להבין תהליכים חבויים כגון העברה והעברה-נגדית.

מטרת הקורס היא להבין את המיומנויות העומדות בבסיס מפגש בינאישי עם הלקוח בתחום בריות הנפש, לתרגלן, וללמוד לנהל מפגש זה באופן בו המטפלו משקם יוכל לקדם את טיפולו ושיקומו של הלקוח תוך שימת דגש על אמפתיה מדויקת ויכולת להעמיק בשיח תרפויטי עם הלקוח. משחקי תפקיד שיערכו בשיעור ימחישו ויבהירו את הנקודות אלו, כמו גם מיומנויות בסיס, בצורה חווייתית.

חובות הקורס: השתתפות פעילה, מטלות נקודתיות במהלך הקורס ועבודה

מחקר: טקסטים מדעיים: קריאה וכת'בה,

01k2285.4214 ד"ר שירה ברזילי, סמסטר א', יום ד', 10:00-12:00

קורס חובה לשנה א'

הקורס מתמקד בקריאה ביקורתית של מאמרים מכתבי עת מדעיים בתחום המוגבלות ובריאות הנפש, וברכישת מיומנויות של כתיבה אקדמית-מדעית. הסטודנטים יפתחו מיומנויות של הערכה ביקורתית של מאמרים ומחקרים וילמדו כלים לבחירת נושא לכתיבת עבודה אקדמית, לצמצומו לשאלת חקר, לחיפוש מידע רלוונטי באמצעות מאגרי מידע מדעיים, לתכנון שלבי העבודה האקדמית עד לכתיבתה. הקורס כולל הרצאות והתנסות בכיתה. (תרגולים).

חובות הקורס: עבודה

מחקר: 01k285.4202 עיסות מחקר, פרופ' דנה צור ביתן, סמסטר ב' קורס מתוקשב

קורס חובה שנה א'

קורס זה נועד לפתח חשיבה מדעית והקניית ידע ומיומנויות מחקריות. הקורס סוקר את השלבים העיקריים בתכנון מחקר וביצועו, כולל: הגדרת שאלות המחקר וההשערות, תכנון מערך המחקר (כמותי/איכותני), בניית כלי המחקר, דגימה, תוקף ומהימנות, דרכי איסוף נתונים וניתוחם, וכללי אתיקה. אופן הלימוד יכלול הרצאות והתנסות פעילה (תרגילים במהלך השיעורים ובבית).

חובות הקורס: בחינה

מחקר למסלול תנה בלבד: 01k285.4205 הדרכה לכותבי תנה,

01k2285.4205 פרופ' עמית באומל סמסטר ב', יום ד', 12:00-14:00

הקורס מתמקד בכתיבת הצעת תזה מקוצרת בדרך להצעת תזה מלאה בהמשך הלימודים. הסטודנטים נדרשים למצוא נושא למחקר תוך התייעצות עם מנחה פוטנציאלי עוד לפני הקורס. לאורך הקורס הסטודנטים יציגו בפני הכיתה את השלבים המרכזיים בהם הם מצויים בהצעת התזה שלהם (סקירת ספרות-מבוא, מתודולוגיה), ולאחריה יתבצע דיון בכיתה ומשוב הדדי. בסוף התהליך תהיה בידי הסטודנטים מצגת המציגה באופן תמציתי את הצעת המחקר על חלקיה, והצעת תזה מקוצרת. נושא שני, התלוי בהספק בכיתה, הינו הבנת נושאים בסיסיים בסטטיסטיקה היסקית. דרך התייחסות למבחנים להסקת קשר בין משתנים הסטודנטים ילמדו את החיבור בין כלים כמותניים – ניתוח היסקי – דיווח על תוצאות מחקר, וכיצד יש לתכנן מחקר מבחינה סטטיסטית כדי ששיג את מטרותיו. חובות הקורס:

קורס חובה למסלול תזה שנה א' בלבד

חובות הקורס: מצגת בכיתה ועבודה.

סמינריונים

סמינריון: 01א285.4818 התמכרות לסמים ואלכוהול: היבטים חברתיים ונפשיים, טישות

וטיפוליס, פרופ' מרק גלקופף, סמסטר א', יום ד', 16:00-20:00

מטרת הסמינר היא להפגיש את התלמיד עם ביטויי השימוש וההתמכרות לסמים ולאלכוהול מתוך התפיסה ששניהם, ולא פחות מהם גם תגובתה של החברה כלפיהם, יוצרים בעיה קהילתית ואישית חמורה. הסטודנטים ילמדו על נושא ההתמכרות עם דגש על הקשריו החברתיים והקהילתיים, הפסיכולוגיים, הרפואיים והטיפוליים; כמו כן יוצגו הקשרים היסטוריים, פוליטיים, ותרבותיים לתופעת השימוש בסמים וההתמכרות. הסמינר יציג סקירה של הפנומנולוגיה והאפידמולוגיה של שימוש ותלות בסמים ובאלכוהול. הסטודנטים ילמדו הגדרות רשמיות של הפרעות נלוות להתמכרות וסוגים שונים של סמים נפוצים והשפעותיהם. הסמינר ידגיש את התחלואה הנלווית לתלות בסמים: רפואית, משפחתית, חברתית/קהילתית ופסיכולוגית. יוצגו תיאורים שונות אשר מסבירות את תהליך ההתמכרות, ויתקיימו דיונים סביב פילוסופיית ה"התנזרות" (abstinence) וגישת "הפחתת הנזקים" (harm reduction). כמו כן ירכשו הסטודנטים ידע על מודלים העומדים בבסיס הגישות הטיפוליות המרכזיות: המודל ה"רפואי", מודל ה"עזרה-העצמית" (self-medication), ומודלים אחרים. הסטודנטים ילמדו להכיר לעומק את מסגרות הטיפול העיקריות: כפר טיפולי, מרכזי גמילה, מרכזי מתדון, תוכניות להחלפת מזרקים ומסגרות טיפול אמבולטוריות נוספות. כמו כן ילמדו כלי מדידה מחקרניים עיקריים בתחום הסמים והשפעתם. יוצג צורך בגישה "מבוססת ראיות" - וכן היכרות של מאפייני ה"שטח" לצורך קביעת דרכי טיפול ומדיניות. יודגש צורך בהסרת דעות קדומות וסטיגמות הקשורות למכורים. **חובות הקורס: עבודה, רפרט**

סמינריון: 01א285.4828 ראיון אוטיפיוני והאטופף האתלטי, פרופ' עמית באומל, סמסטר

א', יום ד', 08:00-12:00

חלק ניכר מהמודלים שהתפתחו ליצירת שינוי בחייהם ובתפקודם של אנשים הסובלים ממצוקה נפשית וחברתית, מצריכים מידת מחויבות ומוטיבציה גבוהה מצד אלה הזוכים להתערבות טיפולית. ללא הזדהות, מוטיבציה ומחויבות אלו מרבית מאמצי ההתערבות הטיפולית לא יניבו פרי ולא יושג כל שינוי בחייהם. אולם אמביוולנטיות כלפי הטיפול שכיחה ופוגעת בסיכווי ההצלחה של הטיפול. בסמינריון ניגע בקבוצות הפונים לטיפול או הזקוקים לו, בבריאות הנפש, שמתקשים לגלות מוטיבציה ומחויבות, במטרה להעמיק את ההבנה בהתמודדות עם אמביוולנטיות של מטופלים. נבחן את גישת הריאיון המוטיבציוני כדרך להתמודד מול אמביוולנטיות אצל מטופלים בתחום בריאות הנפש. גישת הריאיון המוטיבציוני התפתחה כשיטה להגברת מוטיבציה פנימית לשינוי על ידי חשיפת האמביוולנטיות ופתרונה. באמצעות התייחסות לגישת

הראיון המוטיבציוני נרחיב את השאלה בנוגע לאסטרטגיות להתמודדות עם אמביוולנטיות של לקוחות לשינוי, ומה הופך אותן ליעילות יותר או פחות.

הקורס יכלול תרגול במהלך השיעור של עקרונות היסוד העומדים בבסיס גישת הראיון המוטיבציוני. בנוסף הסטודנטים יציגו וידונו יחדיו באסטרטגיות של מטפלים להתמודדות עם מטופלים מאתגרים, על בסיס ראיונות שיבצעו, תוך דיון על יתרונות וחסרונות הגישה בהשוואה לגישות אחרות. חלקו האחרון של הסמינריון מתמקד בהצגת ניתוח של הסטודנטים המתבסס על ראיון של מתנדב תוך ניסיון שלהם להבין את החסמים ואת הגורמים המעודדים שינוי מיטיב. **חובות הקורס: הצגת ראיון בכיתה, רפרט, ועבודה**

סמינריון: 01285.4825 חשיבה ביקורתית על סוליות מרכזיות ברוחה נפשית fe

המחר, פרופ' עמית באומל, סמסטר ב', יום ד', 08:00-12:00

במהלך העשורים האחרונים ישנה מודעות הולכת וגדלה לכך שהעולם נע מבחינה טכנולוגית מהר יותר ויותר קדימה, וכי שינויים מהירים ומשמעותיים משפיעים באופן חסר תקדים עלינו כחברה וכקהילות בחברה. מטרת הסמינר היא לספק לתלמידים בסיס ידע רחב לדיון וביקורת מעמיקים בקשר בין רווחה נפשית, אנושיות, וקדמה טכנולוגית. מתוך הבנה שקידמה וחדשנות הינה הבסיס לכלל קיומנו האנושי בהווה ומתווה את דרכנו בעתיד הסמינר יעסוק בסוגיות הנוגעות בשאלה אודות המקום של חדשנות בחיי האדם, וכיצד זו משנה במובן הרחב את מה שאנו תופסים כאנושי, ובמובן הספציפי את הרווחה הנפשית ובריאות הנפש של כולנו בעשורים הקרובים. מעבר לכך, ולאורך כלל הסמינריון הקורס מניח כי קיום חברה אנושית מיטיבה דורש קיום של מסגרות שבהן בני אדם טובים זה לזה, ועל כן לאורכו נתייחס לשינויים ולקדמה מהפרספקטיבה הזו: כיצד מסגרות הופכות אנשים לטובים זה לזה או רעים זה לזה ולאן הקדמה לוקחת אותנו?

בתחילה, מפגשי הסמינר יוקדשו לנושאים שיוצגו על ידי הסטודנטים, שבהם יובא סיכום של קריאת ספרות תיאורטית רלוונטית. בנוסף, בסיום הסמינר, הסטודנטים יתבקשו להציג רפרט שנוגע לקשר בין רווחה נפשית לחדשנות סביב אחד הנושאים בקורס לאחר שיקבלו אישור של המרצה, תוך התייחסות לספרות רלבנטית. **חובות הקורס: הצגת נושא, רפרט ועבודה.**

סמינריון: 01285.4824 סטיגמה חברתית הנפש, פרופ' דיויד רועה, סמסטר ב', יום ד',

08:00-12:00

סטיגמה הינה תופעה מורכבת, שכיחה ובעלת השלכות שליליות נרחבות בתחום של בריאות נפש. הסמינריון יעסוק בסטיגמה כמחסום (barrier) לשילוב קהילתי והחלמה. נעסוק בהיבטים שונים של סטיגמה בבריאות הנפש, כגון סטיגמה חברתית ומבנית, חווית הסטיגמה של המתמודד, תהליך הפנמת הסטיגמה (self stigma) והשפעתה על שילוב קהילתי. נדון בתיאוריות העוסקות במקור לסטיגמה ובגורמים להיווצרותה ומחקרי

עמדות כלפי אנשים עם הפרעות נפשיות. נסקור מגוון מאמצים שמושקעים בעולם לטובת מידור תופעת הסטיגמה, תוצאות ניסיונות אלו וכיוונים עתידיים להתמודד עמה.
חובות הקורס: עבודה

סמינריון: 01285.4816 טראומה וקהילה, פרופ' מרק גלקופף, סמסטר ב, יום ד', 16:00-20:00

מטרת הסמינר להפגיש את הסטודנטים עם ההיבטים השונים של טראומה והשלכותיו. טראומה הינה תופעה אוניברסלית המופיעה כשלאדם, או לקהילה שבו מתרחש אירוע עם פוטנציאל טראומתי אין את המשאבים הנדרשים להתמודד ללא שבר פנימי מהותי. במסגרת הסמינר אנו נלמד על ההיבטים השונים של טראומה, ונלמד גם תרגילים שונים שיכולים להרגיע את המערכות השונות שנכנסים למצב הישרדות וכפאון בעקבות תחושת סכנה. נשלב תיאוריות המשאבים עם תיאוריה פיזיולוגית (תיאוריה פוליוגלית) המסבירים תגובות לסטרס וטראומה.

טראומה הינו גורם הסיכון הגדול להתפתחות של מחלות נפש, הפרעות אישיות, שימוש באלכוהול וסמים, התנהגות אלימה, התנהגות בלתי חוקית, לקיחת סיכונים, בעיות בריאותיות. לפיכך, קיימת חשיבות רבה ביותר ליכולתן של מדינות וקהילות להתמודד עם הדחק המופיעה לאחר טראומות, לחזק את מוכנות הקהילה ולהעלות את חוסנה. חשוב שלכל איש מקצוע בבריאות הנפש יהיה הבנה בסיסית של תהליכים המלווים לחץ וטראומה וידע משמעותי בתחום ההתערבויות, כמו גם מספר כלים ראשוניים שיוכל להיות שימושיים במסגרות שונות.
חובות הקורס: עבודה סמינריונית, רפרט, דפי תגובה, השתתפות פעילה.

סמינריון בשפה הערבית: 01285.4425 קידום יוזמות בבריאות הנפש באמצע הערב

א', ד"ר אנואר חטיב, סמסטר א', יום ד', 16:00-18:00

סמינריון בשפה הערבית: 01285.4426 קידום יוזמות בבריאות הנפש באמצע הערב

ב', ד"ר אנואר חטיב, סמסטר ב', יום ד', 16:00-18:00

מתמודדים עם חולי נפשי, בני משפחותיהם ואף נותני שירות במגזר הערבי חשופים פחות לתפיסות חדשניות בתחום השיקום בבריאות הנפש, כמו למשל תפיסת ההחלמה שהתפתחה בשנים האחרונות ואשר חושפת את פוטנציאל השיפור והשינוי עבור אנשים הסובלים ממחלות נפש קשות. בנוסף, ישנן סטיגמות קשות שמגבילות את הנגישות ושימוש בשרותי בריאות הנפש. במרבית המקרים קיימת העדפה ל"טיפולים" מסורתיים שלא הוכיחו את יעילותם וגרמו לאי-מצוי זכויות בקרב מתמודדים. בעיה חמורה נוספת היא מחסור במונחים מקצועיים מעולם השיקום ובריאות הנפש בשפה הערבית, המקשה על מקבלי ונותני שירות כאחד, ליצור שפה משותפת ומובנת לכולם. מטרת הקורס היא לסייע לסטודנטים דובר השפה הערבית להתחיל מסע של שינוי ביחס למצב הקיים, באמצעות קידום תחום בריאות הנפש בישובים הערביים שטרם זכו לחשיפה ושירותים של בריאות

נפש מכוונת החלמה. סטודנטים בקורס יחשפו לידע תיאורטי בנושא רב תרבותיות וסוגיות בבריאות הנפש במגזר הערבי בפרט. לאחר מכן ימפו צרכים של מתמודדים, בני משפחה וקבוצות אחרות בקהילה. על בסיס מיפוי זה יפתחו הסטודנטים תכניות לקידום בריאות הנפש בקהילה ספציפית שתכלול יוזמות של התערבות, הסברה וחינוך, ובניית מלון מונחים לעולם השיקום ובריאות הנפש בשפה הערבית. במהלך סמסטר א' ובכל סמסטר ב' ידרשו הסטודנטים לקדם ולהוציא לפעול את הפרויקטים במסגרת זמן שבועית של עד 4 שעות (מעבר לשעות הלימוד האקדמיות). חובות הסמינריון: עבודה מסכמת

סמינריון: 01א285.4829 הערכה ביקורתית של התערבויות טיפוליות בבריאות הנפש.

פרופ' דנה צור ביתן סמסטר א', יום ד', 08:00-12:00

בישראל ובעולם קיימות תפיסות שונות לגבי התערבויות טיפוליות בקרב אנשים עם הפרעות נפשיות. עם זאת, בקרב אנשי בריאות הנפש אין תמימות דעים לגבי מה נחשב יעיל וכיצד מודדים ובוחנים האם התערבות טיפולית מסוימת יעילה עבור המטופל. יתרה מכך, לעתים קרובות מה שהמטפל מרגיש שיעיל למטופל אינו מה שהמטופל חש שיעיל עבורו. בגישה הרפואית, יעילותה של התערבות נבחנת בהפחתה של תסמיני מחלה או עליה או ירידה במרקרים ביולוגיים, אותם ניתן לזהות באמצעות בדיקות דם, צילומים והדמיות. עם זאת, בתוך מערכת בריאות הנפש לא ברור מה נחשב להצלחה טיפולית? וכיצד אנו, אנשי הטיפול, נדע האם מפגש או התערבות מסוימת עזרה למטופל? מטרתו של קורס זה היא לפתח תפיסה ביקורתית ומבוססת הערכה כלפי התערבויות בשדה הטיפול. במסגרת הקורס הסטודנטים ייחשפו לגישות שונות להערכת תוכניות טיפול, ישתתפו בדיונים ביקורתיים בנוגע למה נחשב (או לא נחשב) לתוצאה טיפולית טובה, יירכשו עמדה רב-מימדית נקודות מבט שונות (אנשי טיפול, מטופלים, בני משפחה, וגורמי ליווי מערכתיים) וכן יתנסו בהעברה של תוכנית הערכה אשר במסגרתה יבחנו את הגישות הטיפוליות בשדה ההתערבותי שבו הם פועלים. במהלך הקורס הסטודנטים יתבקשו לבנות שאלון או כלי הערכה אחר התואם את אופי המערכת הטיפולית בה הם מצויים, לראיין אנשי מקצוע ומתמודדים, ולהציג את ממצאי ההערכה שלהם בכיתה.

חובות הסמינריון: עבודה מסכמת והצגה בכיתה.

* נועד לסטודנטים שמועסקים במסגרת התערבותית/טיפולית

סמינריון: 01ב285.4830 התערבות ראשונית בקהילה למניעת התאבדות, ד"ר שירה

ברזילי סמסטר ב', יום ד', 08:00-12:00

הסמינר נועד לצייד את הסטודנטים בהבנה מקיפה של שלושה סוגים מובילים של שיטות מניעה ראשוניות בקהילה לאובדנות: סדנאות מודעות לבריאות הנפש, סינון אוניברסלי, והכשרת שומרי סף. באמצעות למידה תיאורטית ופרויקט מעשי, התלמידים ירכשו את המיומנויות והידע הדרושים ליישום שיטות אלו בקהילה.

בנוסף למרכיב התיאורטי של הקורס המקנה למידה מקיפה על שיטות המניעה, לסטודנטים תהיה גם הזדמנות ליישם את הלמידה שלהם על ידי מיקוד מודרך באחת משלוש השיטות והטמעתה בקהילות המקומיות שלהם. מרכיב מעשי זה יכלול פיתוח תכנית, זיהוי בעלי עניין, ביצוע התכנית וביצוע הערכה להערכת האפקטיביות של השיטה שנבחרה. באמצעות תהליך זה, התלמידים יצברו ניסיון מעשי ביישום התערבויות מבוססות ראיות ויתרמו לגוף הידע על שיטות ראשוניות למניעת התאבדות. בתום הסמינר, הסטודנטים יקבלו הבנה מעמיקה של האתגרים וההזדמנויות הכרוכות בשיטות השונות למניעת התאבדות, כנותני שירות בבריאות הנפש וכחברי קהילה.

חובות הקורס: עבודה

סמינריון: 01285.4831 בריאות הנפש בראי ההיסטוריה, פרופ' זנה צור ביתן סמסטר ב', יום

ד', 14:00-18:00

לאורך ההיסטוריה חלו תמורות אדירות באופן שבו המשיגו הפרעות נפשיות. תמורות אלו השפיעו על האקלים החברתי והתרבותי שבתוכו חיו אנשים עם קשיים נפשיים, ואף יצרו מגמות טיפול שונות אשר התבססו על המשגות אלו. במסגרת קורס זה נבחן כיצד באו לידי ביטוי הפרעות נפשיות במיתוסים מוקדמים מהתקופות הקלאסיות, בתיאולוגיה, בכתיבתם של היפוקרטס, סוקרטס ואריסטו, נדון בתמורות בימי הביניים, בכתיבתו של מישל פוקו, בהשפעתם של תיאוריות פסיכואנליטיות על תפיסת בריאות וחולי, עלייתה של הפסיכיאטריה והאנטי-פסיכיאטריה, המהפכה הכימית, התפתחות ה-DSM ומגמת האל מיסוד. עבור כל אחד מתקופות אלו נדון בשאלה כיצד ההקשרים התרבותיים וההיסטוריים עיצבו את התפיסה העצמית והחברתית של אלו שהתמודדו עם קשיים נפשיים, כיצד הם השפיעו על אופי המצוקה, והאם תפיסות היסטוריות אלו באות לידי ביטוי באופן שבו תופסים היום הפרעות נפשיות בתרבויות שונות בעולם. תוכנית הקורס תכלול קריאת טקסטים עיוניים הדנים בתקופות ההיסטוריות השונות, וכן הצגת מקורות עדכניים מהספרות, התקשורת והקולנוע המדגימים את התפיסה התרבותית המאפיינת תקופה זו. הסטודנטים ימחישו את הרעיונות המרכזיים המאפיינים כל תקופה באמצעות סדנאות שיפתחו, ואשר הכנתם תעשה במסגרת פגישות אישיות ממוקדות עם מנחה הקורס.

חובות הסמינריון: עבודה מסכמת והעברת סדנא בכיתה

קורסי בחירה ייחודיים

בחירה: 01285.4119 + 01285.4120 קורס שנתי להכשרה, הדרכה והטמעת תוכנית "ניהול מחלה והחלמה" (IMR), כהתערבות המבוססת על ראיות בשיקום בבריאות הנפש. ניתן גם להירשם רק לקורס המתוקשר בסמסטר א בלבד ללא המשך לסמסטר ב'.

פרופ' דיוויד רועה, ימי ד', סמסטר א' מתוקשב; סמסטר ב' 12:00-14:00

קורס זה הינו קורס יישומי שנתי, אשר במהלכו יוכשרו מנחים בהתערבות ניהול מחלה והחלמה (IMR) - התערבות שיקומית מבוססת ראיות ומקדמת החלמה - המיושמת בשנים האחרונות בארץ ובעולם. מטרתה המרכזית הן לעזור למתמודדים להשיג מידע ולפתח מיומנויות המסייעות להם לצמצם את השפעות המחלה על חייהם, וכן להציב ולהתקדם לקראת יעדים אישיים משמעותיים להם. בהכשרה ראשונית שתתקיים בתחילת הקורס ובימי העשרה שיתקיימו במהלכו יילמדו התכנים תיאורטיים ויישומיים העומדים בבסיס ההתערבות. תוך חודש מתחילת הקורס יידרשו הסטודנטים להקים ולהנחות קבוצה עם מנחה שותף מהקורס, במסגרת שיקומית בה לפחות אחד מהם עובד. הפעלת הקבוצה תלווה במפגשי הדרכה שוטפים שיתקיימו (אחת לשבועיים) לאורך הקורס שימשך במהלך כל שנת הלימודים, כולל חופשת הסמסטר (כ-9 חודשים).

הקורס פתוח לתלמידי שנה ב', תינתן עדיפות לסטודנטים אשר יש להם ניסיון של שנה לפחות בעבודה בשיקום בבריאות הנפש.

הסטודנטים ידרשו למלא שאלון מועמדות לקורס ולצרף התחייבות ממקום עבודתם (טופס נמצא באתר החוג). דרישות הקורס הן השתתפות בהכשרה הראשונית ובמפגשי ההדרכה, הנחיית התערבות IMR במהלך כל השנה, הגשת דו"חות שבועיים שוטפים, הצגת הקבוצה בהדרכה (כולל משוב כתוב) בחינה מסכמת בסיום הקורס. פירוט המפגשים ושאלון למועמדים יתפרסמו בלוח ההודעות האלקטרוני של החוג.

עמידה בכל דרישות הקורס תקנה תעודה ליישום התערבות ה-IMR. הקורס מקנה 4 שעות אקדמיות.

הגשת מועמדות ורישום לקורס דרך מזכירות החוג.

חובות הקורס: דוחות סיכום, רפרט ובחינת בית.

קורסי בחירה - סמסטר א'

בחירה מתוקפה ברובו - לכלל הסטודנטים: (חובה לסטודנטים שלא רקע לימודי מתאים שקיבלו על כך הודעה) 01k285.4442 מועדים ותיאורים אישיות בהתאמות נפשיות, פרופ' עמית באומל, יום ד', סמסטר א', שני מפגשי חובה פרונטאליים 16:00-18:00

הקורס מקנה בסיס למושגי יסוד מעולם הפסיכולוגיה ותיאוריות האישייות המוצאים יישום מעשי בטיפול במצוקותיהם של אנשים. דרך הקורס נבחן באופן שיטתי סוגיות מרכזיות בהתערבות נפשית (כגון ברית טיפולית, העברה, מנגנוני הגנה, מה מעורר שינוי) תוך ניסיון לחברן לפרקטיקה ולהביא להבנה עמוקה של העמדה הטיפולית שמטרתה עזרה לאחר. החיבור של הגישה התיאורטית על רבדיה למושגים טיפוליים פרקטיים תבצע תוך התייחסות לתאורטיקנים ותיאוריות מרכזיות (כגון פרויד והמסורת הפסיכואנליטית, קליין ותיאוריית יחסי אובייקט, קוהוט ופסיכולוגית העצמי, הגישה ההתייחסותית, אקזיסטנציאליזם) ושימוש בקטעי מולטימדיה, ספרות, ודוגמאות שיעלו הסטודנטים.

הקורס אינו מתיימר להעדיף תיאוריה כזו על פני אחרת כפי שלעיתים נעשה במחקר או בידי קלינאים. לחלופין ננסה לבחון כיצד כל תיאוריה מספקת פרספקטיבה מסויימת דרכה ניתן להבין את אישיות האדם הפונה לעזרה ואת אופי ההתערבות הנגזרת מפרספקטיבה זו.

הקורס יועבר באופן מתוקשב עם שני מפגשי כיתה מרוכזים בשעה של הקורס - בהם הסטודנטים יציגו דוגמאות למושגים בהתאם להכוונה שיקבלו.

חובות הקורס: מטלות מתוקשבות מאוד ממוקדות, הצגה בכיתה, בחינה.

חובות הקורס: בחינה.

בחירה: 01k285.4445 סדנה לחינוך החוסן בקהילה: התמודדות עם סטס וטראומה, פרופ' מרק גלוקופ, סמסטר א', יום ד', 14:00-16:00

תכנית ההכשרה Erase-stress מיועדת להפחתת תגובות הדחק לאחר אירוע טראומתי או סטרס מתמשך ולהעלאת יכולתן של אוכלוסיות להתמודד עם אסונות, כלומר לחזק את חוסנן. תכנית ההכשרה Erase-stress (Berger & Mansara, 2005) מספקת כלים שעשויים לשמש במגוון סביבות כגון: בתי ספר, מקלטים, סביבות שיקומיות, עיריות כמו גם מחנות פליטים. מסגרת ההכשרה תהיה במתכונת של למידה/הכשרה, כך שהסטודנטים שייקחו חלק במפגשים אלה יהיו בו בעת לומדים ומשתתפים. השתתפות בסדנה תכלול חשיפה-עצמית ותרגילי ביטוי (ציור, תנועה, עבודת-גוף, דמיון מודרך, משחק, תהליכי מדיטציה ושיתוף/sharing).

חובות הקורס: חובות הקורס: כל סטודנט יהיה חייב להגיש עבודה סופית הכוללת יומן רפלקטיבי. בנוסף להשתתפות בהכשרה, ודפי תגובה למאמרים. התלמידים גם יתבקשו להפעלה של תרגיל בסדנה. אין ציון סופי לקורס, רק עובר/לא עובר.

בחירה: 01א285.4439 טישה ביקורתית להמלצות מסורתיות בבריאות נפש, פרופ' מרק

גלקופף, יום ד', 10:00-12:00

בקורס הנוכחי נלמד תפיסות אלטרנטיביות ומשלימות של מחלה ובריאות הנפש. נציג הוכחה רציונלית ומדעית המתנגדת לתפיסה המקובלת כי מחלת נפש היא תוצאה של חוסר איזון במוח או תוצאה של גנטיקה; נמתח ביקורת על הגישה התופסת בעיות נפשיות ככרוניות או כניתנות לטיפול רק באמצעות תרופות; נתמקד בהשלכות החברתיות של מושג מחלת הנפש כפי שהוא מוצג ב-DSM; נבדוק כיצד המוסדות החברתיים והפוליטיים משתמשים במונח 'מחלת נפש' כאמצעי להתמודדות עם סטיות, וכיצד בעלי אינטרסים וחברות תרופות מנצלים את המצב הקיים בעולם בריאות הנפש עבור רווח כלכלי וחברתי. בנוסף, נראה כיצד קונפליקטים בסיסיים בחברה (למשל, גזענות, מאבקי מעמדות, מלחמה, פירוק מבני המשפחה וקהילות מסורתיות, מיקוד על הישגיות, וההגמוניה הפוליטית של אידיאולוגיות) משחזרים את הרעיון של בעיות נפשיות כאמצעי לקידום סדר היום של האידיאולוגיה הרווחת או/ו של בעלי הכוח; לבסוף, נדון באפשרויות מעשיות, פוליטיות, טיפוליות והתערבויות בכדי לספק מענה למתמודדים. חובות הקורס עבודה סופית, הצגת רפרט, דפי תגובה והשתתפות פעילה.

בחירה: 01א285.4329 פסיכופתולוגיה של הילד והמתבגר, ד"ר עדי לביא-רוטנברג, יום ד'

08:00-10:00

סטודנטים שלקחו בשנה שעברה את הקורס בהנחייתו של פרופ' סטיבן לוין לא

יכולים להירשם לקורס זה

ילדים ומתבגרים רבים מתמודדים עם פסיכופתולוגיות שונות במהלך התפתחותם. ללא אבחון וטיפול הולמים, רבות מההפרעות בגיל הילדות עלולות להימשך אל שנות הבגרות. לאור כך, לזיהוי מוקדם ולהתערבות קלינית יעילה ישנה חשיבות רבה. קורס זה יעסוק בהבנת התפתחות תקינה ובהתפתחות פתולוגית בילדות ובגיל ההתבגרות. כחלק מכך, נעמיק ראשית בהבנת הפרעות נפשיות של ילדים ומתבגרים ובמהלכן, במודלים שונים ביחס לאטיולוגיה וכן בגורמי חוסן. בהמשך, נעסוק בסוגיות המייחדות אבחון וטיפול בילדים ובמתבגרים (למשל, ידונו נושאים הקשורים ליצירת ברית, חוזה טיפולי, עבודה עם ההורים). הלמידה בקורס תשלב חומר תיאורטי, לצד העמקה ודיון בחומר קליני אשר יובא על-ידי המרצה והסטודנטים.

חובות הקורס: עבודה

בחירה: 01k285.4341 מיומנויות ראיון והתערבות למתקדמים, ד"ר עדי לביא-רוטנברג,

יום ד' 12:00-14:00 קורס לסטודנטים בשנה ב' בלבד

קורס זה הינו קורס המשך לאלו שסיימו את אחד מהקורסים: מיומנויות ראיון והתערבות או מיומנויות בניית קשר ותקשורת ב'. הקורס מיועד עבור סטודנטים שמעוניינים בהמשך העמקת ההכרות והידע עם מיומנויות טיפוליות העומדות בבסיס מפגש עם מטופלים בבריאות הנפש - במהלך הקורס נמשיך בלמידה ובהעמקת מיומנויות ליצירת קשר ולביסוס ברית טיפולית (וכחלק מכך, גם זיהוי והתמודדות עם קרעים בברית הטיפולית), תקשורת בין אישית, הקשבה ותשואל. זאת ועוד, הקורס יתמקד ביכולת להרכיב ולשלב בין המיומנויות הללו באופן המייצר דיאלוג מקדם שינוי ושיקום, כתלות בשלב ובאופי הקשר עם הלקוח, כמו גם תוך הכרה ורגישות לתפיסת עולמו, תרבותו, שאיפותיו, חוזקותיו ועוד. כמו כן, יינתן דגש לפיתוח מודעות לתהליכים המתרחשים אצל אנשי המקצוע בתהליכי ההתערבות. הלמידה בקורס תהיה מעשית, תקשר בין החומר הנלמד לבין עבודת השדה של הסטודנטים, ותכלול תיאורי מקרה והמחשות של המיומנויות הטיפוליות השונות, במטרה לייצר תמונה עשירה וישומית שתאפשר לסטודנטים שילוב מיומנויות אלו בתהליכים טיפוליים. חובות הקורס: השתתפות פעילה, מטלות ממוקדות במהלך הקורס, ועבודה

בחירה: 01k285.4823 בריאות הנפש בראי הקולנוע, פרופ' דיויד רועה, סמסטר א', יום ד',

16:00-20:00 קורס של 2 ש"ס יתקיים אחת לשבועיים

סטודנטים שלקחו בסמסטר קיץ את הסמינר בנושא זה לא יכולים להירשם לקורס

זה

הקולנוע הוא כלי רב עוצמה להתמודדות עם האתגר הגדול שבהוראת סוגיות בבריאות הנפש, שיקום והחלמה בכך שהוא יכול להמחיש בצורה מעמיקה חוויות משבר, טיפול, התמודדות והשלכותיה החברתיות וכן חוויות אישיות ומשפחתיות. לאורך כל המאה שעברה, מילא הקולנוע ככלי תקשורת המונים תפקיד משמעותי בהעברת מסרים ושינוי עמדות בנושאים רגישים או כאלה שנחשבים ממש טאבו. ביכולתו לקדם נושאים חברתיים, לתרום לשינוי סטיגמות כלפי אוכלוסיות שלמות ולשינוי הלכי רוח תרבותיים וחברתיים. כשזה נעשה בצורה מקצועית, מעמיקה ואותנטית, ניתן באמצעות הקולנוע/סרטים להציג משברי חיים, קשיי הסתגלות, נטיות אישיותיות והפרעות פסיכופתולוגיות באופן אמין ומשכנע. כמו כן, מאפשר הכלי הזה גם להמחיש דינאמיקה פנימית ומשפחתית גלויה וסמויה, שמעוגנת בנורמות חברתיות ותרבותיות מקובלות. יתרונו הגדול של הקולנוע ככלי לימודי הוא שבדרך כלל מדובר ביצירה מהוקצעת, מעניינת, מלאת חיים והמשוחררת מכבלי סודיות רפואית כשהדמויות המוצגות חוות את האירועים בתוך קונטקסט של "חיים אמיתיים" (באופן פרדוכסאלי). בסמינר זה נצפה ונדון בסרטים שממחישים סוגיות מרכזיות ודילמות סביב משברים נפשיים מגוונים, ההקשרים

בהם הם מתרחשים, ההתמודדות עימם, טיפולים מגוונים והשפעותיהם וכן ניסיונות להבין ולנתח את מהלכם והשפעתם של משברים על רבדי חיים שונים.

חובות הקורס: עבודה

בחירה: 01k285.4336 מדיניות בריאות נפש קהילתית, פרופ' ערד קודש, יום ד', 12:00-14:00

בריאות הנפש הינו תחום המצוי בהתהוות בלתי פוסקת ובדיון ציבורי תמידי. התחום והגדרתו נתונים להשפעות משמעותיות כששינויים בתפיסות החברתיות, הכלכליות, הפוליטיות, המשפטיות ואף הדתיות מהווים כוחות המעצבים את התחום. תמורות רבות התחוללו בכל הקשור להתייחסות מצד החברה, מערכות הבריאות והמערכות הפוליטיות במהלך המאה האחרונה כלפי התחלואה הנפשית. שינויים אלה השפיעו על הגדרות ההפרעות הפסיכיאטריות והיערכות מערכות הבריאות במדינות המפותחות למתן מענה מיטבי בתחום. אחד השינויים המהותיים הוא שימת דגש על הטיפול בקהילה על חשבון הטיפול המוסדי. הרפורמות בתחום בריאות הנפש בישראל נסובה סביב שלושה צירים: הרפורמה המבנית שהחלה אך לא הושלמה; הרפורמה הביטוחית שיצאה לדרך ב-1 ליולי 2015; והרפורמה המשפטית הנמצאת בתהליך בלתי פוסק של תיקוני חקיקה ושכליבה ניצב הדיון בחוק לטיפול בחולי הנפש העוסק בלגיטימיות שלו ובהגדרת גבולותיו. אנו מצויים בתקופה מכרעת שבה כובד המשקל בהיבט הטיפולי עובר מהמעוז הפסיכיאטרי האשפוזי, דהיינו בתי החולים הפסיכיאטרים לכיוון הקהילה. יחד עם זאת קיימים עדין חסמים הקשורים בתפיסת הרצף הטיפולי המקשים על תהליך זה וביניהם: הסטיגמה המרחפת מעל ההפרעות הפסיכיאטריות והיעדר מערך אמבולטורי זמין ומובנה. אנו מצויים בתקופה מרתקת של הכרעה בין התפיסות המסורתיות המתמקדות בעיקר בחולי לבין תפיסות המנסות לקדם נורמליזציה, המדגישות את כוחותיו של המטופל ואת חלקיו הבריאים. מטרת הקורס המהווה קורס מבוא, להנחיל שפה משותפת וידע בסיסי בנושאים שהדיון בהם יועמק בקורסים נוספים.

חובות הקורס: עבודה והצגתה.

בחירה מתוקפה: 01k285.4102 מאוא לפיקוט פסיכיאטרי, פרופ' דיויד רועה, סמסטר א' קורס

מתקשב

הקורס יעסוק בתפיסות עדכניות של השיקום הפסיכיאטרי, שבמרכזן המתמודד, שלרשותו הבחירה בין מגוון של טיפולים והתערבויות שיקומיות שמטרתן לסייע לו בתהליך ההחלמה, התקדמות לקראת מטרותיו ושילובו בסביבתו הקהילתית הטבעית. מטרת הקורס להציג גישה כוללנית הסוקרת היבטים פנימיים/סובייקטיביים וחברתיים/מבניים של הפרעות נפשיות והשפעותיהם על תהליך ההחלמה ושילוב קהילתי. נדון במידה ואופן שבו גורמים סביבתיים, מבניים ושירותים עשויים להוות מכשול או גורם מסייע להחלמה ושילוב קהילתי ומודלים השואפים לקדם התפתחויות אלו ולהבטיח את נגישותן. הקורס יועבר כהרצאות מלוות במצגות וסרטונים. **חובות הקורס: בחינה**

בחירה: 01k285.4112 ייעוץ בין אישי IPC ד"ר שירה ברזילי, יום ד', 08:00-10:00

ייעוץ בין-אישי הינו התערבות קצרת-מועד המבוססת על פסיכותרפיה בין-אישית ומיושמת על ידי אנשי מקצועות הבריאות והרווחה בקהילה. מטרת ההתערבות הממוקדת לסייע לאנשים המתמודדים עם מצוקות נפשיות ותפקודיות מגורמים שונים (כגון מחלה כרונית, כאב, מעברי חיים) לזהות את המקור למצוקה ולהתמודד עם ההקשרים והקשיים החברתיים והבין-אישיים הקשורים לכך. הקורס יעסוק בהבנת הקשרים בין המצוקה הנפשית לבין יחסים בינאישיים עכשוויים בחיי האדם ובניתוח הבעיות על פי ארבעת מוקדי הייעוץ הבין-אישי: אבל, קונפליקט בקשר (זוגיות, משפחה, או אחר), מעברי חיים, ובדידות. לייעוץ הבין-אישי ישנם כלים ייחודיים כגון תשאול בין-אישי לניתוח יחסים בין-אישיים, "מעגלי קירבה" ואמצעים לתרגול מיומנויות בין-אישיות. בעזרת תרגול חווייתי בשיעורים והתנסות מעשית שתלווה את השיעורים, משתתפי הקורס ירכשו כלים ומיומנויות לעבוד עם אדם המתמודד עם מצוקה נפשית כיצד לזהות ולגשת לפתרון קשיים בין-אישיים בחייו. הקורס הינו קורס יסודי בייעוץ בין-אישי למקצועות הבריאות, הרווחה והחינוך ואינו מקנה הסמכה או מכוון לכסות את כל תחומי ההתערבות והסוגיות השונות בטיפול פסיכותרפיה בין-אישית.

חובות הקורס: תרגילים נקודתיים במהלך הקורס, ועבודה .

בחירה: 01k285.4113 סוליות פסיכיאטריות שנויות במחלוקת פרופ' דנה צור ביתן, יום ד',

12:00-14:00

ענף הפסיכיאטריה ברפואה מהווה לעתים קרובות מקור לדיון ביקורתי. מבין הסוגיות המרכזיות שעולות באופן תדיר ניתן לציין את השימוש בטיפול תרופתי, האפשרות להורות על טיפול בכפייה, מתן אבחנות פסיכיאטריות והאופן שבו תחום הפסיכיאטריה מעצב תנודות חברתיות, ויחסי הגומלין בין המערכת הרפואית לבין מערכות תמיכתיות ופרה-רפואיות. כל אלו מהווים גורם מתמיד למתח בין גורמי טיפול, משפחות, מטופלים, ולעתים אף גורמים תוך-מערכתיים. במסגרת קורס זה נבקש לאמץ גישה רב מימדית, המתבוננת באופן אינטגרטיבי ורב מערכתי על סוגיות בוערות בתחום הפסיכיאטריה. לצורך כך הסטודנטים יבצעו סקירה של התחום השנוי במחלוקת, וכן יראיינו אנשי טיפול מתחום הפסיכיאטריה, אנשים עם ניסיון מול המערכת הפסיכיאטרית, בני משפחה, אנשי מחקר, אנשי מערכת המשפט, גורמים בתקשורת ובמדיה וכד', באופן אשר יאפשר לייצג מגוון עמדות ודעות. דגש ינתן על הכרות עם מענים טיפוליים עדכניים המבקשים לפשר בין הקטבים השונים, כדוגמת בתי סוטריה כאלטרנטיבת אשפוז, או התערבויות דה-אסקלציה לצורך מניעת טיפול בכפייה.

חובות הקורס: עבודה מסכמת והצגה בכיתה

בחירה: 01k285.4115 עקרונות הטיפול במצבי משבר פרופ' דנה צור ביתן, יום ד', 14:00-16:00

מצבי משבר נפשי מוגדרים כאירוע או מצב של קושי בלתי נסבל המציף את האדם ועולה על משאביו. מצבים אלו לעתים קרובות מאופיינים בתחושה של מלכוד, בה האדם חש כי כל דרכי המילוט חסומות, שאין כלל אפשרויות בריחה, וכי נסיבות החיים מולן עומד אינן נשלטות ובלתי פוסקות. תחושות אלו עשויות להתעורר ביחס לשורה של מצבים, למשל מחסור במשאבים, לחצי עבודה, התמודדות מול מערכת יחסים קשה, בעיות בריאותיות

ורגשות שליליים, וקיומן לאורך זמן עשוי להוביל להתפתחות דיכאון, חרדה ומצבי אובדנות. במסגרת קורס זה נלמד את עקרונות הטיפול במשבר, הכולל התערבויות ממוקדות קצרות טווח המיועדות לייצוב מצב המטופל, זיהוי של תסמיני מצוקה, והשבה של תפקוד פונקציונלי אדפטיבי. נלמד לזהות את גבולות ההתערבות, תוך דגש על איתור נתיבים ליציאה מהמצב המשברי וחזרה לתפקוד היומיומי. במסגרת הקורס הסטודנטים יחשפו למודל שבעת השלבים להתערבות במשבר, וירכשו כלים לזיהוי ולליווי אדם הסובל ממצב משברי. במסגרת העבודה בסיום הקורס הסטודנטים יתבקשו לראיין אדם שעבר בעברו אירוע משברי וכיצד התמודד מולו, תוך שילוב העקרונות התיאורטיים שנלמדו בתיאור המקרה.

חובות הקורס: בחינה והצגה בכיתה

בחירה: 01k285.4410 היבטים תרבותיים בקריאות הנפש ד"ר נרמין טוחי, יום ד', 14:00-16:00

האם הפרעות פסיכיאטריות הינן תופעות אוניברסאליות או הבניות תרבותיות התלויות במקום ובזמן שבו הן מתרחשות? קורס זה יעסוק בשאלה זו על ידי בחינה של תפקיד התרבות בשימור ובהגדרת הפרעות נפשיות והטיפול בהן. במהלך הקורס נעייין בהגדרות השונות של התנהגות חריגה מסביב לעולם, ונבדוק האם ועד כמה יש לכל תרבות הפרעות נפשיות ייחודיות משלה. כמו כן, נכיר כיצד היבטים תרבותיים משפיעים על אבחון וטיפול בבריאות הנפש, ונלמד על מודלים שונים לטיפול ואבחון רגיש-תרבות. לבסוף, ננסה לתרגם את התמות המרכזיות שיעלו בקורס לדיון ומחשבה על הקשר בין התרבות לבין פרקטיקת בריאות הנפש בישראל.

חובות הקורס: עבודה

בחירה: 01k285.4114 פסיכולוגיה קהילתית ד"ר נרמין טוחי, יום ד', 12:00-14:00

פסיכולוגיה קהילתית הינו תחום מחקרי ופרקטי שהתפתח ב 20 שנים האחרונות באירופה, אמריקה הלטינית וארה"ב. פסיכולוגיה קהילתית מתמקדת בהבנת הפסיכולוגיה של הפרט לא רק באמצעות גורמים אישיותיים-אינדיבידואלים, אלא גם באמצעות גורמים חברתיים, תרבותיים, אקונומיים, סביבתיים ופוליטיים. התערבות ומחקר בפסיכולוגיה קהילתית מתמקדים בתחום המניעה, דרך פיתוח התערבויות להעצמה וקידום רווחה נפשית של הפרט, הגברת תחושת החוסן הקהילתי, וקידום התנהגויות בריאות ברמה החברתית-קהילתית. נכיר את עקרונות התיאורטיים ועקרונות הליבה של הגישה, נלמד על התערבויות בפסיכולוגיה קהילתית ברחבי העולם, ונדון על התערבויות שניתן ליישם בתחום המניעה כדי לקדם רווחה נפשית של קבוצות מוחלשות בחברה הישראלית (קבוצות מיעוט, נשים, קשישים, נוער בשכונות מצוקה וכו').

חובות הקורס: עבודה

קורסי בחירה - סמסטר ב'

בחירה: 01k285.4446 אורגנות: מהפנה למניעה, ד"ר שירה ברזילי, סמסטר ב', מתקשב

בכל שנה מתאבדים כ-400 בני אדם בישראל, מעל 6000 מגיעים לחדר מיון עקב ניסיון אובדני ועוד אלפי בני אדם מדווחים על ניסיונות התאבדות או מחשבות אובדניות. בעשורים האחרונים קיים עיסוק מרכזי בתחום בריאות הציבור בלמידת תופעת האובדנות ויישום תוכניות למניעתה. הקורס יעסוק בלמידה תיאורטית ויישומית של רצף המחשבות וההתנהגויות האובדניות והתערבויות למניעת התאבדות. בקורס נלמד את התיאוריות המסייעות להבנת נפש האדם האובדני- מה מביא אדם לפגוע בעצמו? כיצד נוכל לזהות סימנים לכך שאדם עשוי לפגוע בעצמו? נדון בגורמי סיכון וחוסן הקשורים בהופעה של אובדנות בטווח הקצר ולאורך החיים. אלו יהוו תשתית ללמידה ותרגול של כישורי "שומרי סף" בקהילה המסייעים במניעת אובדנות. הקורס יכלול בניית תוכנית ביטחון: התערבות מיידית ראשונית מבוססת מחקר למניעת אובדנות. יוצגו הצעדים הדרושים כחלק מתוכנית הביטחון, בניית שיתוף פעולה סביב תוכנית הביטחון וניטור של יעילותה. חובות הקורס: מטלה במהלך הקורס ובחינה

בחירה: 01k285.4116 ייעוץ בין-אישי (interpersonal counseling- IPC) - חלק ב', ד"ר שירה

ברזילי, יום ד', 12:00-14:00

קורס לבעלי מקום התנסות שיקומית/טיפולית בשדה בלבד. קורס זה הינו קורס המשך יישומי לקורס ייעוץ בין-אישי- חלק א'. ניתן גם להירשם רק לקורס בסמסטר א' בלבד ללא המשך לסמסטר ב'. ייעוץ בין-אישי הינו התערבות קצרת-מועד המבוססת על פסיכותרפיה בין-אישית ומיושמת על ידי אנשי מקצועות הבריאות והרווחה בקהילה. מטרת ההתערבות הממוקדת לסייע לאנשים המתמודדים עם מצוקות נפשיות ותפקודיות מגורמים שונים (כגון מחלה כרונית, כאב, מעברי חיים) לזהות את המקור למצוקה ולהתמודד עם ההקשרים והקשיים החברתיים והבין-אישיים הקשורים לכך. הקורס יעסוק בהבנת הקשרים בין המצוקה הנפשית לבין יחסים בינאישיים עכשוויים בחיי האדם ובניתוח הבעיות על פי ארבעת מוקדי הייעוץ הבין-אישי: אבל, קונפליקט בקשר (זוגיות, משפחה, או אחר), מעברי חיים, ובדידות. לייעוץ הבין-אישי ישנם כלים ייחודיים כגון תשאול בין-אישי לניתוח יחסים בין-אישיים, "מעגלי קירבה" ואמצעים לתרגול מיומנויות בין-אישיות. בעזרת תרגול חווייתי בשיעורים והתנסות מעשית שתלווה את השיעורים, משתתפי הקורס ירכשו כלים ומיומנויות לעבוד עם אדם המתמודד עם מצוקה נפשית כיצד לזהות ולגשת לפתרון קשיים בין-אישיים בחייו. הקורס הינו קורס יסוד בייעוץ בין-אישי למקצועות הבריאות, הרווחה והחינוך ואינו מקנה הסמכה או מכוון לכסות את כל תחומי ההתערבות והסוגיות השונות בטיפול פסיכותרפיה בין-אישית. חובות הקורס: תרגילים נקודתיים במהלך הקורס, ועבודה בסיום הקורס

בחירה: 01285.4131 תכניות שיקום במריאות הנפש, פרופ' אנואר ח'טיב, יום ד', 12:00-14:00

תפיסת ההחלמה שהתפתחה במהלך העשורים האחרונים בתחום השיקום בבריאות הנפש חושפת את פוטנציאל השיפור והשינוי עבור אנשים הסובלים ממחלות נפש קשות. יכולתו של האדם להגדיר לעצמו מטרות אישיות במסגרת בניית תוכנית שיקום פרטנית, לקדם עצמו בתוכניתו האישית ולעקוב אחר תוצאות בחירותיו, עומדת ביסוד תפיסת השיקום וההחלמה.

קורס תוכניות שיקום מהווה המשך לקורס מבוא בשיקום פסיכיאטרי בקהילה שהתמקד בלימוד היסודות של הגישה השיקומית (לימוד על). הקורס הנוכחי יתמקד בלימוד ויישום התהליך השיקומי, עריכת תוכניות שיקום פרטניות והוצאתן לפועל (לעשות את). יבחנו המורכבויות של התהליך והאתגרים העומדים בפני איש השיקום והמתמודד כאחד בדרך להנעת תהליך שיקומי, בתהליך האבחון, בקביעת המטרות, בתכנון ובצוע התערבויות הנדרשות להגשמת המטרות השיקומיות ובהערכת התוצאות. יושם דגש בבניית תוכנית השיקום על איך היסודות, הערכים והעקרונות של התפיסה השיקומית ומודל ההחלמה כמו תקווה, הגדרה עצמית, שותפות ומעורבות, ביסוס על כוחות, לימוד כישורים ועוד, מיושמים הלכה למעשה בפרקטיקה השיקומית. חובות הקורס: נוכחות סדירה בשיעורים, השתתפות פעילה בדיונים ובסימוולציות, הגשת מטלת קריאה, הצגת מקרה בכתה והגשת עבודה מסכמת.

בחירה: 01285.4322 מכנה בין לוח מחשבות ורעיונות, פרופ' מרק גלקופף, יום ד', 14:00-

16:00

ידוע לכל – וגם ברמה מחקרית, שקיים קשר הדוק בין רגשות, מחשבות והגוף. תהליכים גופניים משפיעים ומושפעים מתהליכים קוגניטיביים ורגשיים. למרות ההבנה הזאת גישות מרכזיות טיפוליות (חוץ מתרופות) עדיין מתמקדות בעיקר בהיבטים קוגניטיביים ומילוליים של מצוקה ושל פתולוגיה. רוב הגישות אינם מהתייחסות להיבטים פיזיים, חברתיים ודמיוניים. כלים אלה נראים כיום חיוניים להפעלת תהליכים מרפאים ומפחיתים-סטרס וחרדה אצל אנשים עם התמודדויות נפשיות קשות. כלים אלה גם חיוניים להתמודדות עם בעיות 'רגילות' (לחץ, עומס, בעיות זוגיות, חברתיות, בריאות פיזית, אסונות וכו...). וגם לשם שיפור איכות חיים ומציאת משמעות. הקורס יהיה ממוקד על התערבויות/פעילויות מסוגים שונים, הנחשבים כמשפיעים על הביטים רחבים של אנושיותנו, אך לרובן עדיין אינם מקובלים ככלים טיפוליים משמעותיים. מטרת הקורס הינו להציג צורות שונות של התערבויות טיפוליות, שנמצאות בשימוש נרחב בקהילה בשולי פעילותו של הממסד הטיפולי – שחלקן עונים למושג טיפולים אלטרנטיביים או משלימים. תיערך סקירה של התערבויות/פעילויות כאלו וביניהן: מדיטציה, מגע, תנועה, ספורט ועוד. בנוסף נלמד להשתמש בדמיון מודרך ככלי לעבודה טיפולית, חובות הקורס: עבודה סופית, רפרט, דפי תגובה, השתתפות פעילה בתרגילים ובדיונים.

בחירה: 285.4344 אוקולוסיות הסיכוי – מיפוי צרכים, זכויות, אבחון פצרים וזיהוי

חסמי מיצוי כרה"ן: פרויקט קבוצתי, פרופ' מרק גלוקופף, יום ד', 10:00-12:00

מטרת הקורס הינו הבנה והיכרות של ההזדמנויות והמשאבים העומדים לרשות אנשים המתמודדים עם בעיות נפשיות בישראל, או כאלה הנמצאים בסכנה גבוהה לבעיות אלה. המחקר יתמקד באוכלוסיות בסיכון, בתמיכות המבניות הקיימות בקהילה ובחוק, בסטיגמה, בפוליטיקה, ובכסף. איכות השירותים תוערך כעזרת השירות בשיפור בריאות הנפש ברמת הפרט, המשפחה והקהילה, כולל שיפור בצדק חברתי, שוויון, חיים הוגנים, זכויות אדם, שוויון זכויות והזדמנויות. יתכנו רעיונות עם אנשים עם צרכים, משפחותיהם, עובדים, מנהלים ובעלי עניין אחרים. בקורס זה, וכפרייקט כיתתי משותף, נכתוב דו"ח המתאר ומנתח מנקודת מבטם של בעלי סיכון ל/או עם בעיות נפשיות את הצרכים, הזכויות/הזדמנויות והחסמים לתמיכה/טיפול/עזרה. חובות הקורס: קריאת חומר, רעיונות עם בעלי אינטרסים, עבודה סופית קבוצתית. רפרט.

בחירה: 285.4342 "תרפיות קבלה ומחויבות (ACT)" & "תרפיה מבוססת מטא-

קואליציה", ד"ר עדי לביא רוטנברג, יום ד',

14:00-16:00 קורס לפני ב' בלבד

פסיכותרפיה לאנשים המתמודדים עם קשיים נפשיים כוללת אתגרים רבים, ובכללם קשיים בהבנת העצמי ובהבנת האחר, קשיים בחוויה האינטרסובייקטיבית ובבניית ברית טיפולית, קשיים בתובנה למחלה, קשיים בהתמודדות עם הסימפטומים ועוד. במסגרת הקורס נעמיק את ההכרות, הידע והיכולות הטיפוליות ביישום טיפולים אינטגרטיביים, תוך התמקדות בשתי גישות המשתייכות לזרם הגל השלישי, שהינן רלוונטיות לעבודה פסיכותרפויטית בבריאות הנפש: טיפול קבלה ומחויבות (ACT) וטיפול מבוסס מטא-קוגניציה. הסטודנטים יכירו את עקרונות הליבה של גישות אלו, ילמדו לגבש המשגה של מקרים, וידונו בדרכים לשלב התערבויות אלו בתהליכים טיפוליים. כחלק מכך, הקורס יעודד את הסטודנטים לאמץ נקודת מבט עצמאית, רחבה ומורכבת ביחס לגישות אלו ולהטמעתן בטיפול. חובות הקורס: עבודה

בחירה: 285.4343 טיפול דיאלקטי התנהגותי (DBT), ד"ר עדי לביא-רוטנברג, יום ד',

12:00-14:00 קורס לפני ב' בלבד

גישת ה-DBT, שהינה גישת טיפול אינטגרטיבית, נמצאה כשיטת טיפול יעילה למתמודדים עם הפרעות בויסות הרגשי, הן עבור טווח רחב של גילאים, והן במסגרות שונות (קהילה/אשפוז). הגישה הוכחה כיעילה לטיפול באנשים המתמודדים עם הפרעת אישיות גבולית, וגם במגוון מצבים נוספים (כדוגמת הפרעות חרדה, הפרעות אכילה, התמכרויות). במהלך הקורס נבין ראשית את הרקע התיאורטי של הגישה, ונמשיך בהעמקת ההכרות עם

עקרונות הליבה של הטיפול. כחלק מכך, במהלך הקורס נתרגל התערבויות טיפוליות תוך משחקי תפקידים, הדגמה ודיון. **חובות הקורס: תרגולים קצרים בין המפגשים, ועבודה**

בחירה מתוקשרת: 012285.4440 יטות הדרכת הורים בריאות הנפש, פרופ' עמית באומל

אתגרים פיזיים, רגשיים, וקשיים בילדות. הקורס יעסוק בגישות טיפוליות המתמקדות בהורים, באמצעות הדרכת הורים, לשם טיפול בבעיות וקשיים נפשיים הבאים לידי ביטוי בקהילה בקרב ילדים. במהלך הקורס נבחן את התפקיד ההורי ומודלים להדרכת הורית בראי תיאוריות ומחקרים וכן שיטות להדרכת הורים לטיפול בבעיות חרדה והתנהגות של ילדים. הקורס חותר להבנת עקרונות היסוד שעומדים בבסיס תכניות להדרכת הורים, חסרונות ויתרונות של הגישה המתמקדת בהורה כמחולל סביבתי עבור ילדו. בכך גם נבחן את הרעיון שהדרך לטיפול נפשי מיטיב מצויה בקונטקסט רחב יותר מאשר מפגש יחידני בין ילד שחוה את המצוקה הנפשית בגוף ראשון לבין מטפל. הבהרה: הקורס אינו נוגע בהורים לאנשים במהלך אשפוז/שיקום פסיכיאטרי או בצרכים טיפוליים/הדרכתיים של משפחות של מתמודדים עם מחלה נפשית חמורה. כחלק מהקורס סטודנטים יתבקשו לאתר ולראיין הורה מתנדב בהתייחס לבעיות רגשיות של הילד שלו, לשם תרגול בהבנת עקרונות יסוד בהדרכת הורים ואיתור מוקדים לשינוי בעת ההדרכה. **חובות הקורס: מטלה במהלך הקורס ובחינה.**

בחירה: 012285.4330 בריאות הנפש בקבוצות מיוצגות חברתיות ד"ר נרמין טוחי יום ד', 8:00-10:00

קבוצות מיעוט חברתיות מתייחסות לקבוצה של אנשים השונים מקבוצת הרוב ובעלי מאפיינים ייחודיים על רקע מגדרי, דתי, לאומי/אתני, פיזי, ועוד. בקורס הנוכחי נתייחס לקבוצות מיעוט בעולם ובחברה הישראלית (ערבים, שחומי-עור, מהגרים, פליטים, קשישים ובעלי צרכים ייחודיים). נדון במאפיינים הייחודיים של כל קבוצה מההיבט של בריאות הנפש ובריאות הציבור. כמו כן, נכיר איך מתפתחת זהות אתנית בקרב קבוצות מיעוט וכיצד זהות אתנית חזקה יכולה להיות גורם חוסן בפני פגיעות נפשיות. הנושאים הקשורים לבריאות הנפש של האוכלוסייה המיוחדת ייבחנו לאור שיקולים של צדק חברתי, וזכויות מיעוטים.

חובות הקורס: עבודה

בחירה: 012285.4117 השפעת קונפליקטים סוציו-פוליטיים על הרווחה הנפשית של הפרט ד"ר

נרמין טוחי יום ד', 10:00-12:00

קונפליקטים סוציו-פוליטיים מתרחשים במדינות רבות בעולם על רקע מתחים פוליטיים (פופוליזם מול פלורליזם), אתניים (קבוצות רוב מול מיעוט) וקולוניאליים (קבוצות הנמצאות תחת כיבוש). נבין כיצד קונפליקטים אלו משפיעים על רווחתם הנפשית של אנשים הנמצאים משני צידי הקונפליקט, ברמה הרגשית, קוגניטיבית וחברתית ונבין כיצד אלו משפיעים על היחסים בין הקבוצות. נלמד על ההשפעות של חשיפה

לאלימות פוליטית על התפתחות של פסיכופתולוגיה כגון דיכאון, חרדה, PTSD ואובדנות. במהלך הקורס נגע בדוגמאות ממקרים שונים ברחבי העולם (רוואנדה, אירלנד, ניוזילנד, ועוד) ובישראל (הקונפליקט סביב הרפורמה המשפטית והקונפליקט הישראלי-פלסטיני).

חובות הקורס: עבודה

*****שיאו זה כי ייתכנו שינויים כולל שינויים בחובות הקורסים**